

У многим нашим коментарима веома прецизно су сагледане различите фазе црногорске националне комбинаторике и замке које њена данашња верзија поставља преосталим чуварима српског идентитета. Опис је беспрекоран, сви се слажемо. Проблеми почињу тамо гдје се анализа приближава дневној политици, тј. српским и просрпским странкама, за чије досадашње дјеловање критичари углавном немају ни једну једину лијепу ријеч.

Немам их ни ја много. Напротив. Могу до сјутра да набрајам мане и пропусте, од неслоге и незнања до кукавичлука и личног профитерства. До данашње готово неподношљиве ситуације. Као некадашњи предсједник Српске народне странке, а сада члан њеног Политичког савјета, од те одговорности не изузимам никога. Не бих, међутим, рекао ни да је тзв. ванстраначким личностима у протеклих петнаестак година било забрањено директније бављење српском националном политиком, не бих се сложио са прећутном сугестијом да су на дневнополитичкој сцени остали најгори, док најбољи пишу горке колумне и немају, ето, за кога да гласају.

Опозиција нам је таква каква је, боље нема. Можда је томе допринијела и чињеница да се многи њени данашњи оговарачи нису претргли у супротстављању режиму онда кад је то било мање уносно. У почетку није било неке нарочите гужве и трке за посланичким мандатима. Страначки активисти третирани су углавном као чудаци-залудници. Сада, међутим, кад се стигло до озбиљнијих процената, сви се страшно изнервираше око Српске народне странке и Српске листе, као да су их лично родили! Али да оставимо то по страни, да размотримо актуелни спор.

Ко год је пратио настанак Српске листе, морао би да зна колико су челни људи Српске народне странке уложили напора да тај програм не буде „просрпски“, него српски, што је после референдума дало некакав позитиван резултат. Не велики, не пресудан, слажем се, али значајан бар по томе што су многи Срби у Црној Гори први пут постали свјесни да се морају и могу одбранити – само заједнички. Носилац и реализатор те идеје била је СНС. Па откуд онда сад оволико неповјерење? На основу чега се претпоставља да је Андрија Мандић одједном заборавио све оно што смо заједно

формулисали, а он афирмисао по црногорским трговима и беспућима? Шта се у међувремену десило?

Па да: у међувремену је објелодањен Мандићев предлог о формирању нове српске странке у Црној Гори, „модерније и јаче од свих досадашњих“. У међувремену је такође формиран и Српски национални савјет, да би се под окриљем црногорске владе борио за српска права, онако како се то ради у демократским државама. Пођимо редом. Идеја о обједињавању српских снага, по мом мишљењу, уопште не може бити оспорена на принципијелан и коректан начин. Срба у Црној Гори има таман толико да им је најбоље да се организују у једну озбиљну и заиста утицајну странку: тако смо форматирани, тако је требало поодавно урадити. Да нас је више, могли би још десетак година да се играмо лидера и коалиција, да нас је мање – довољан би био и Српски национални савјет. Логично је, такође, да иницијатива потекне од руководства СНС, једине странке која је у протеклом периоду поправљала изборне резултате и показала да њена национална политика има већинску подршку српске популације. Шта је ту спорно? Видим да и најжешћим Мандићевим критичарима спонтано измичу синтагме: „зашто сад, кад су у напону снаге“, „нестаде јака и стабилна странка“, „пропаде ослонац српске коалиције“... Па ако је политика СНС до сада била бар мало, бар релативно успјешна, онда ваљда можемо претпоставити да ће и најављена трансформација бити таква; ако је била неуспјешна, онда је тим прије треба мијењати!

Неке реакције на Мандићев предлог попримиле су несхватљив лични карактер и покренуле лавину најприземнијих увреда. Не бих коментарисао ни бесмислене завјереничке конструкције - још једном се, нажалост, потврђује да многи актери српске политике у Црној Гори напосто нису дорасли проблему који би хтјели да ријеше. Много је важнија реакција оних добронамјерних критичара, који су преко Српске листе дали битан допринос јачању српске националне свијести у Црној Гори, а сад на основу простих гласина изражавају сумњу у националну чврстину и доследност управо оних људи који су Српску листу и њену политику утемељили! Зар је могуће да је баш толики хаос изазвала најавна „повећаног коалиционог капацитета“ нове странке, или комична нагађања да неко хоће - па неће, па опет хоће, па ипак неће - да се одрекне префикса српски у имену? Како то: ДБ смислио, па одустао, ваљда због притиска из базе, са интернета?

Чини ми се да би главни узрок неспоразума могао бити нешто дубљи и сложенији – мислим на неразумијевање суштинских предуслова за прелазак на тзв. мањинску политику. Пошто је у досадашњим расправама често помињана и цитирана моја књига „Права Срба у Црној Гори“ (Београд, 2006), и то као аргумент против руководства СНС, подсјетићу на једну њену важну поенту. Наиме, мањинска политика у свом чистом моделу не може се без веома незгодних последица примијенити на заједницу са

трећинским учешћем у укупној популацији! Срби су за такав модел напосто превелики! То би било исто као да боксер из полутешке пређе у перолаку категорију, и онда се чуди што је судија збуњен а публика негодује.

Знам да је простор који мањинска политика отвара потпуно нов и врло инспиративан, нарочито за Србе који су у Црној Гори системски дискриминисани. О томе сам безброј пута писао. Међутим, људи окупљени око Српског националног савјета, углавном моји пријатељи, у својој бризи за права Срба потпуно заборављају на онај објективни „вишак простора“ који природно заузимају странке, као да нико више ништа не треба да ради осим да се позива на пропорционалност и законе о мањинским правима. Ствар, међутим, није баш тако једноставна. Ево због чега.

Вил Кимлика, врхунски ауторитет за област мањинских права, сматра да националним групама довољне величине нису неопходна групно диференцирана права, јер им на располагању стоје различита и моћна средства уобичајене политичке борбе. („Ако је довољно велика, национална група има мало потребе за групно диференцираним правима, пошто свој опстанак и развој може обезбиједити на основу уобичајеног дјеловања тржишта и уобичајеног начина доношења демократских одлука.“)

Простије речено: сам постотак Срба у Црној Гори (32%) отвара им могућност да се од дискриминације заштите класичним политичким средствима. До сада то није био случај, понајвише, наравно, због екстремно недемократског црногорског режима, али такође и због српске неслоге – управо због недостатка јаке странке, која би национално одговорним дјеловањем спријечила успоставу и одржавање таквог режима.

По мом мишљењу, Српска листа је представљала добар увод – припрему терена за формирање озбиљне српске баријере режиму Мила Ђукановића. Исто важи и за Српски национални савјет – уз малу разлику. Искуства мањинске политике су драгоцјена и добродошла, али је дјеловање Српског националног савјета, и поред претпостављених најбољих намјера, ограничено чињеницом да он ни теоријски не може имати пуну репрезентативност, не може реално и ефективно обухватити тако висок проценат (32%) српске популације. Странка то може, ако будемо имали више толеранције и памети; види се то између осталог и по Мандићевом резултату на предсједничким изборима.

Програм те странке, наравно, мора да буде веома сличан изборном програму Српске

Вјерујем, јер је логично

Пише: Желидраг Никчевић
четвртак, 18 децембар 2008 20:41

листе, њено име мора да буде српско, њу треба да воде људи који су у најтежим могућим околностима показали да имају и добре идеје и добре изборне резултате. И знања и снаге да се на терену боре за равноправност српског народа! Као човјек који је код ондашњег црногорског министра правде регистровао име Српске народне странке, као човјек који је (са другима) писао програм Српске листе, вјерујем да би уједињена српска странка могла представљати наш заједнички квалитетан подухват.